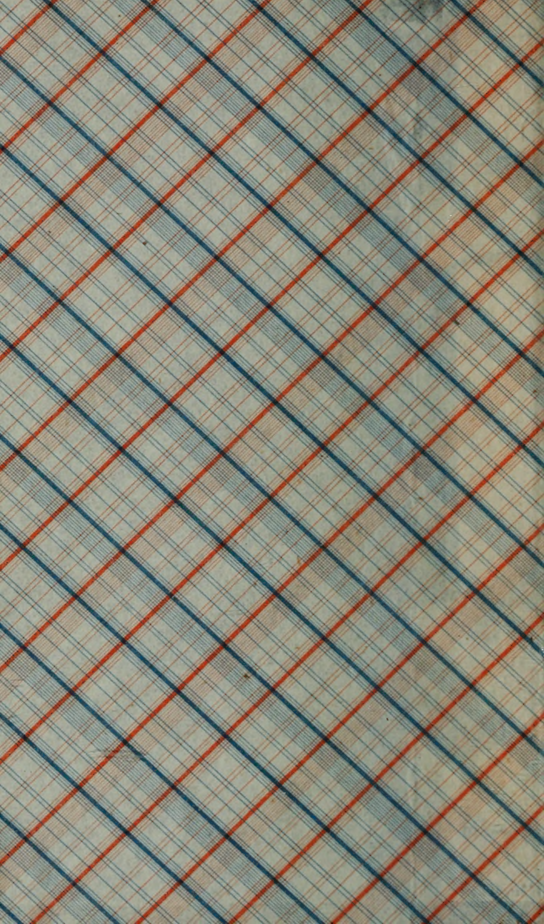
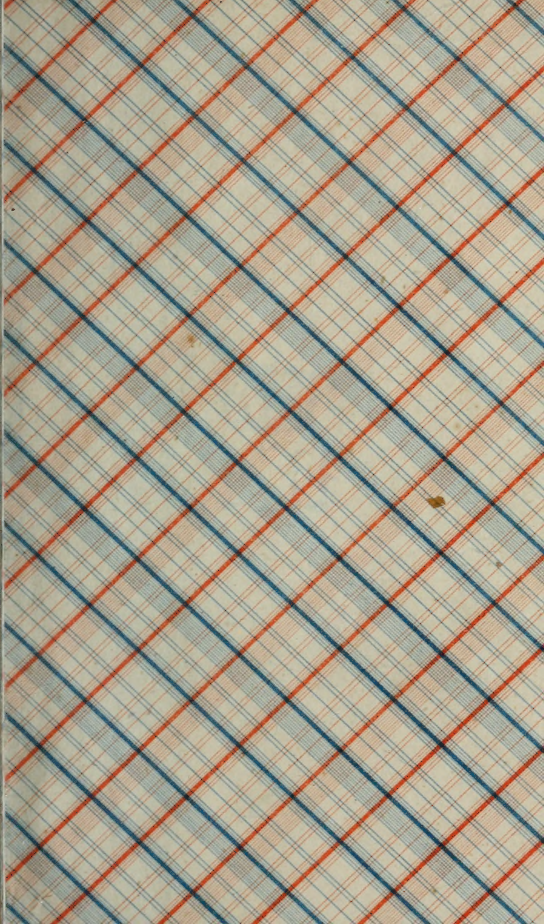

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01063089 5

Kong René's Datter

af

H. Hertz.

Kjöbenhavn,
C. A. Reitzels Forlag.
1847.

Kong René's Datter.

Lyrisk Drama

af

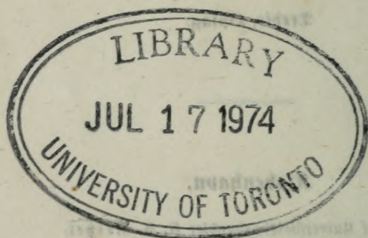
Henrik Hertz.

Tredie Oplag.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

1847.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

Kong René's Datter.

Lyrisk Drama i een Act.

Opført første Gang paa det kongelige Theater
d. 5te April 1845.

Personerne.

Kong René, Greve af Provence.

Iolanthe, hans Datter.

Grev Tristan af Vaudemont.

Ridder Jauffred af Orange.

Ridder Almerik.

Ebn Jahia, en maurisk Læge.

Bertrand.

Martha, hans Kone.

Grev Tristans Følge.

Handlingen foregaaer i Provence i en af Vaucluses Dale, og varer fra om Eftermiddagen til Solnedgang. Tiden: Midten af det 15de Aarhundrede.

Tilvenstre (for de Spillende) sees en smuk Een-Etages Bygning med Vedbend og Roser opad Muren, og nedhængte Gardiner for Vinduerne. Fra Huset strækker sig et Haveparti med en yppig, sydlig Vegetation hen mod den nærmeste Baggrund; nær ved Huset enkelte Daddelpalmer. Bag Haven en temmelig høi, med vilde Buske besat Bjergræg, og i denne en Lendør, der er bedækket med Mos og Stene og kun kjendelig, naar den aabnes. Bagved Bjergræggen sees igjen høiere, fjernere Bjerge.

Første Scene.

Bertrand. Strax derpaa Ridder Almerik. Siden Martha.

Bertrand

(kommer ud fra Huset, talende med dæmpet Stemme ind til Rogen).

Jeg hørte Klokken. Der er Bud fra Kongen.

(Gaaer over Scenen hen til Londeren og lukker op. Strax efter kommer han tilbage med Almerik, men standser ham ved Indgangen.)

Hr. Almerik! Hvorledes? Er det eder?
Nei, vent! nei, stands! — Her kommer Ingen ind.

Almerik.

Jeg kommer ind.

Bertrand

(holdende ham tilbage).

Hr. Ridder! det er Alvor.
Her kommer Ingen ind. I har mig skuffet.

Dengang I ringed' og I gav mig Tegnet.
Jeg tænkte vist, det var Raoul.

Almerik.

Raoul
Kan ikke komme — Lad dig sige, Bertrand!
Mig sender Kongen. See, der er hans Ring,
Og der et Brev, med et Par Ord til dig.

Bertrand.

Hans Ring? Lad see — ja, det er Kongens Ring.
Og Brevet — undskyld, jeg maa læse Brevet.
(Læser.)
„Betroe Dig frit til Ridder Almerik,
„Giv ham den Underretning, han behøver."
— Det er en anden Sag . . . bliv ikke vred!
Hvis I er kjendt med dette Sted, Hr. Ridder,
Da veed I, min Forsigtighed var Pligt.

Almerik
(der kommer frem med Bertrand).

Om jeg er kjendt med Stedet? Intet mindre.
Et Bud, som Kongen gav mig med, har ført mig
Til disse Bjerge, ført mig til en Indgang,
Der mellem Klipperne var skjult, og bragt mig
Gjennem en dunkel Gang, i Klippen hugget,
Til Døren her; og med Forundring seer jeg
Imellem Bjergene, som jeg har tænkt mig
Var' ufremkommelige, dyrket Jord,

En herlig Have, og et Huus — hvor smukt,
Hvor velindrettet Alting! Jeg forbauses!
Forklar mig, hvad betyder denne Gaade?

Bertrand
(mistænkelig).

Har Kong René da ikke sagt Jer —

Almerik.

Nei.

Slet Intet har han sagt mig.

Bertrand.

Det er slemt.

Af mig — det vil I selv begribe — kan I
Langt mindre vente . . . .

Almerik.

Ei, min kjære Bertrand!

Det er din Spøg.

Bertrand.

Det er mit fulde Alvor.

(Martha kommer ud fra Huset.)

Martha
(endnu i Døren).

Med hvem er det, du taler . . . Men hvad seer jeg!
Hr. Almerik!

Bertrand
(til Martha).

Han bringer Kongens Ring,
Han kjender Tegnet til at lades ind her.
Men han er ellers ubekjendt med Alting.
Det gaaer ei an — han maa igjen gaae bort.

Almerik.

Gaae bort? Naar Kongen sender mig?

Bertrand.

Som sagt.

Martha.

Bertrand, lad mig — (Til Almerik) Hvad er da eders Ærind?

Almerik.

Jeg skal forkynde Jer, at Kongen kommer
Om føie Tid, at Ebn Jahia, Lægen —

Martha.

Jeg veed det, den berømte Maurer.

Almerik.

Kommer
I Kongens Følge; og at I skal mindes
— Saaledes var' hans Ord — at Alt staaer rede,
Som Lægen har befalet det.

Bertrand.

Godt, godt!

Paa os kan Kongen stole. Ebn Jahia
Var ellers her fornylig.

Martha.

Og forresten
Har Kongen ikke givet Jer et Vink?

Almerik.

Han havde Hastværk, han var sært bevæget.
Dengang var Ebn Jahia nylig kommen,
Raoul var syg. Da kaldte Kongen mig
I Eenrum for sig. „Jeg har Tillid til dig
— Saa talte han — „jeg stoler paa din Taushed.
Følg med det Bud, jeg giver dig til Fører,
Og røgt mit Ærinde."

Martha.

Og det var Alt,
Hvad Kongen sagde Jer?

Almerik.

Paa Lidet nær.
Hvad han forresten talte, var mig dunkelt.
Først standsed' han, og sagde saa med Toven:
„Betænk det vel, jeg stoler paa din Troskab.
Der, hvor jeg sender dig, der vil du træffe
Min Datter" — I det Samme blev han afbrudt,
Skrev blot i Hast det Brev, jeg eder bragte,
Og lod mig gaae.

Martha.
Et Brev?

Bertrand
(huskende sig om).
Ja, Brevet! Brevet!

Martha
(efterat have læst Brevet).
Hvor kan vi tvivle? Det er Kongens Haand.

Bertrand.
Nei, du har Ret — jeg glemte Brevet.

Almerik.
Altsaa,
Af Brevet vil I see, at Kongen venter,
I give mig fornøden Underretning,
Saa meget meer fornøden, som jeg sagtens
Istedenfor min stakkels Ven Raoul
Skal røgte hans mig ubekjendte Kald.
— Hvad er det for en Datter, Kongen nævned'?
Margrethe er i Bretland, og Iolanthe —

Marthe.
Er her.

Almerik.
Hun er i Spanien, det veed jeg.
Der er hun fra sin spæde Barndom bleven
Opfostret i et Kloster.

Bertrand.

Nei, Hr. Ridder,
Jolanthe lever her. Det er en Gaade,
Som nys I sagde; og af selsom Art.
Men som det er for Verdens Øine skjult,
At den er til, saaledes vente vi
Bekymret paa, hvorledes den vil løses.

Almerik.

Jeg beder Jer, fortæl mig Alt.

Bertrand.

Det skal jeg,
Da det er Kongens Ønske. — See, Hr. Ridder,
I mindes uden Tvivl, at Kong René
Har ligget svært i Feide med Grev Anton
Af Baudemont om Lothringen.

Almerik.

Det veed jeg.
Men denne gamle Feide nu er glemt.
Hans Søn, det er jo vitterligt for Alle,
Skal efter et Forlig, Burgund har mæglet,
Forenes med en Datter af René —
Ja netop med Jolanthe. Det Forlig
Blev indgaaet, da hun selv var ganske spæd.

Bertrand.

Amen, det give Gud! — Nu da, Hr. Ridder!

Kort efter hiint Forlig udbrød der Ild
I Slottet, som I muligt ogsaa mindes.
Den opkom pludselig, og midt om Natten;
Og under Branden var det, Kongens Datter,
Iolanthe — hun var dengang eet Aar gammel —
Var nær brændt inde. Ilden var alt udbredt
Paa alle Sider af den Lilles Kammer.
I denne skrækkelige Nød man vidste
Een Udvei kun: man kasted' hende ned
Fra Vinduet i Gaarden, hvor hun vaerligt
Blev fanget op med Tæpper og med Puder.
Hun kom derfra med Livet. Men desværre
— Hvad enten Skræk for Flammen, eller Angst,
Mens hun faldt ned, var Grund dertil — vi mærked'
Kort Tid derpaa, hun havde mistet Synet.

Almerik.

Hun havde mistet Synet!

Martha.

Ja, Hr. Ridder,

I fatter, hvad vi leed, og hendes Faders
Fortvivlelse. Et Barn, der var saa smukt,
Saa venligt og saa fromt, berøvet Synet!
Det Haab, der knytted sig til hendes Liv,
Tilintetgjort! Den gamle, bittre Feide
Om Lothringen fornyet — og fornyet
Sandsynligviis meer bittert end forhen.

Thi neppe vilde Vaudemont sig kaare
En Svigerdatter, der var blind. Han vilde,
Det var at forudsee, mistænke Kongen
For et uredeligt Forlig og paastaae,
At hun var blind, forinden det var indgaaet.

Almerik.

Det kunde ligne Vaudemont. — Men Kongen,
Hvorledes hjalp han sig?

Bertrand.

Ja, for det Første
Holdt han det hemmeligt, at hun var blind,
Hvad Ingen mærker paa et Etaars Barn;
Og dernæst lod han fra Cordova hente
Hiin vidtberømte Læge, Ebn Jahia,
Hvis Kunst skal nærme sig det Underfulde.
Han kom hertil og brugte flere Midler.
Han foreskrev en vis Behandlingsmaade,
Der skulde følges under hendes Opvæxt.
Og endelig han har os stillet hendes
Nativitet.

Almerik.

Og saa?

Bertrand.

Gav han det Haab,
Hun vilde gjenerholde Synets Evne,

Naar hun var sexten Aar. Til den Tid vilde
Øinenes slappe Nerver have vundet
Den Kraft igjen, der nu var dem berøvet.
I disse Dage blev hun sexten Aar,
Og Ebn Jahia er igjen hos Kongen.
Han foreskriver Midler, vi maae bruge —
Men Nytten af dem har jeg ikke seet.
Han siger, Tiden er endnu ei kommen.
Gud vide, om den kommer!

Almerik.

Men Iolanthe,
Hvorledes finder hun sig i sin Blindhed?

Martha.

Hun aner ikke selv, at hun er blind.

Almerik.

Hun aner det ei selv? I skjemter med mig.

Martha.

Ak nei, Hr. Ridder! I vil snart erfare,
At det er sandt, jeg siger. Men forinden
Tillad, at jeg indskjærper eder strengt,
At intet Ord, der staaer i Sammenhæng
Med Synets Sands, der Hensyn har dertil,
Undslipper Jer, naar I med hende taler.
Det er Betingelsen for Hver, der kommer
Til dette Sted. I tør da Intet nævne,

Der kun ved Digts Seekraft kan begribes.
I tør ei nævne Dagens Glands for hende,
Ei Nattens milde Maanelys, ei heller
Dens klare Stjerner. Ak, den dybe Nat,
Hvori hun gaaer, er ei besaaet med Stjerner.

Almerik.

Og denne Tvang har I Jer paalagt?

Bertrand.

Vi
Har været vant dertil fra hendes Barndom,
Da Faren ei var stor, hvis man forløb sig.

Almerik.

Men af hvad Aarsag har man skjult for hende,
At hun er blind, og efter hvis Beslutning?

Martha.

Vi veed ei ret, om det var Kongens egen
Beslutning eller Ebn Jahias Raad.
Men Grunden at det skeete, var vel denne:
Hun er bestemt til, som I veed, at dele
Engang en Grevekrone. Hendes Fremtid
Er glimrende, hvis Alting vil sig føie.
Nu har man frygtet for, at den Bevidsthed,
At være blind og paa en Maade mærket
Ved en saa smertelig Naturfeil, skulde
Indvirke dybt paa et saa ungt Gemyt,

Forstemme Sjælen og berøve hende
Den Sindets Ligevægt og muntre Klarhed,
Der er det bedste Smykke paa en Throne. —
Og man har søgt at fjerne hiin Bevidsthed.

Almerik.

Og det er altsaa Grunden til, hun lever
Adskilt fra Verden, fra Enhver, der kunde
Oplyse hende om den Sands, hun mangler?

Bertrand.

Ja, det er Grunden. Denne Dal, der ligger
Midt blandt Vaucluses Bjerge, kjender Ingen.
I veed, at det er Kongens største Lyst
At elske Blomster op og plante Træer.
Her blev nu Alt istandsat, som I seer.
Her er hun voxet op med Træer og Urter.
Her kjender hun hver Plet. Hun finder Vei
Paa egen Haand med en mærkværdig Tryghed.
For hendes Undervisning er der sørget.
Hun spinder, væver, hun er færdig i
Mangt Haandarbeid, hun sørger selv for Haven.
Saaledes er hun altid sysselsat
Og altid glad tilmode. I sin Fritid
Hun enten musicerer eller digter.

Almerik.

Hun digter?

Bertrand.

Som jeg siger. Kongen selv
Har bibragt hende Troubadourens Kunst.
Hun kan i Hov'det sammensætte Vers,
Som ingen Mester skal sig skamme ved.

Almerik.

Nu, dette kan til Nød jeg fatte. Men,
At hun ei aner selv, at hun er blind,
Det kan jeg ikke troe paa; det er Blændværk.

Martha.

Saaledes taler I, hvis trende Oine
Er eders Førere ved hvert et Skridt.
I boier uvilkaarligt Blikket efter
Hver Lyd, I hører. Selv i Mørket skuffer
Det vante Lys Jer med en indbildt Klarhed.
— Den, der er blindfødt eller blind fra Barndom,
Vil aldrig, efter min Forstand, begribe,
At de, der er omkring ham, kunne see.
Hvad er ham Synet? Hvad Begreb har han
Om hiin vidunderlige Oiets Evne?
Det, vi bemærke let ved Synets Hjælp,
Opdager han ved Følelsen, Gehøret,
Ved Luftens fast umærkelige Tryk,
Ved mangt andre Midler, man har ondt ved
At fatte. — I vil selv erfare det,
Naar I en Stund er sammen med Jolanthe.

Almerik.

Jeg nægter ei, jeg længes stærkt derefter.
— Men een Ting er endnu mig uforklarlig.
Hun lever her hos Jer, skilt ad fra Alle.
Troer hun, at denne Dal er hele Verden?

Bertrand.

Jolanthe er ei slet saa eensom her
Som I vel troer. Fra Sanctæ Claræ Kloster,
Der ligger, som I veed, hiinsides Bjerget,
Har ofte vi Besøg af Abbedissen
Og nogle Nonner. Kongen lader stundom
En eller anden Fremmed os besøge.

Almerik.

Hun savner altsaa Intet? er tilfreds,
Naar kun her kommer et Besøg iblandt?
Af al den Rigdom, Verden slutter inde,
Af al dens Herlighed hun aner Intet?
Gjør aldrig noget Spørgsmaal —?

Martha.

Ja, Hr. Ridder

Det er ei let at svare her bestemt.
Maaskee hun undertrykker mangt et Spørgsmaal.
Hun veed, der er en Indgang her til Dalen.
Hun hører Klokkens Lyd, naar Nogen meldes.
Hun bliver glad derved, hun lytter stille,
Med taus Forventning. Men hun spørger aldrig.

Hvor Dalens Indgang er, hvorhen den fører.
Hun veed, at der er mange Ting, man ikke
Maa spørge om, men stole paa de Ældre.
— Det er jo ligedan med Børn. Fortæl dem
Om Gud, et Forsyn, om et andet Liv,
Og læg kun Mærke til, med hvilken Undren
De høre til, og gjøre store Øine;
Hvordan der tegner sig i deres Aasyn
En sagte Tvivl; og nu, hvordan tilsidst
Med rørende Hengivenhed de lytte
Til Det, det er ufatteligt for Tanken.
Men for Jolanthe er nu Verden selv
En Gaade, hun vist ofte grubler paa.
Men siger Abbedissen eller Kongen:
„Giv dig tilfreds, mit Barn. Du er for ung til
At fatte det; du vil engang forstaae det —"
Saa troer hun fromt derpaa, og aner ikke,
Hun mangler Synets Sands, for at forstaae
Den Verden, der er fattelig for os.
— Vel muligt, vi, Hr. Ridder, naar vi gruble
Paa Livet efter dette, Alle vandre
Som hun i Blindhed, uden at vi mærke,
Der mangler os den rette Synskraft. Men —
Vor Tro derpaa er Stjernen i vor Nat.

Almerik.

Der kan I have Ret, min vakkre Martha!
— Hvor er Jolanthe nu?

Bertrand.

Hun sover.

Almerik.

Sover?

Paa denne Tid?

Bertrand.

Det har hun gjort alt længe,
Hver Dag en Time, efter Lægens Forskrift.
Men det er ingen ret naturlig Søvn.
Jeg veed ei selv, hvad jeg skal troe derom.
Ved nogle hemmelige Ord og Tegn
Af Lægen synker langsomt hun i Dvale.
Derefter lægger han paa hendes Bryst
En sleben, guldindfattet Steen, jeg troer
En Talisman, en hellig Amulet.
Og først, naar den er taget bort igien,
Hun vaagner op af Dvalen. Sandt at sige,
Gjør det mig ængstlig.

Almerik.

Nu, man kan vel stole
Paa Lægens Kunst.

Bertrand.

Ja, ellers saae det galt ud.
(Man hører, der ringes.)

Martha.

Det ringer, Bertrand.

Bertrand.

Ja, saa er det Kongen.
(Gaaer ud gjennem Løndøren).

Almerik.

Besøger Kongen eder ofte?

Martha.

Ja,
Naar han har Ophold paa sit Slot histnede,
Saa kommer han her ofte. Undertiden
Har fjerne Reiser eller anden Hindring
Holdt ham fra os i Maaneder og Dage.

Almerik.

Veed da Iolanthe, han er Landets Herster?

Martha.

Nei, det var vel, I husked' mig derpaa.
Det veed hun ei. Hun kalder ham sin Fader,
Vi Andre Hr. Raymbaut; det er et Navn,
En af de ældre Troubadourer bar.

Almerik.

Der kommer Kongen.

Anden Scene.

Kong René, Ebn Jahia og Bertrand træde ind gjennem Løndøren. Almerik. Martha.

Kongen.

Her, min kjære Martha,
Her bringer jeg dig Lægen. Som jeg hører,
Har han alt eengang været her idag.
Hvorledes gaaer det?

Martha.

Hidtil efter Ønske.

Kongen.

Du husker jo, hvad Lægen har befalet,
Og glemmer Intet? Har Jolanthe ligget
Hver Nat med Bind om Øinene?

Martha.

Det har hun.

Kongen
(til Ebn Jahia).

Det var just ikke let. Hun er ei vant til
At feile Noget. Men det var en Lykke,
At hun blev stukken af en lille Bi
I Tindingen; det brugte vi som Paaskud.
Ak, denne Bi har sikkert taget feil!
I denne Blomsterverden, hvor hun trives

Og voxer op som en af disse Planter,
Der blev den blændet af det faure Aasyn,
Har troet at vugge sig i Rosens Kalk.
— Tilgiv mig! det er syndigt, at jeg taler
Saaledes om mit eget Barn. — Kom nu!
I vil jo see, hvad eders Kunst har frugtet.
Gak ind da til Jolanthe. — Bertrand! Martha!
I følge med, hvis eders Bistand ønskes.

(Lægen, fulgt af Bertrand og Martha, gaaer ind i Huset).

Nu, Almerik, hvad synes du om denne
Afsides, fredelige Dal? Ei sandt,
Det er et lille Paradiis.

Almerik.

Det er det.

Kongen.

O, hvis det var min Lod at leve her
Og samle dem, jeg elsker, her omkring mig —
Leve for Skjønhed, Videnskab og Kunst:
Hvor gjerne gav jeg Afkald paa Neapel
Og Lothringen, paa denne bittre Strid
Med Vaudemont . . .

Almerik.

Men denne Strid er bilagt.
I venter jo Grev Tristan snart hertil.
Saa endes Alt vel godt.

Kongen.

Det er mit Haab,
Og dette Haab har vundet nys i Styrke.
Har jeg fortalt dig, jeg har havt Besøg
Af Jauffred af Orange? Han har levet
En Tid paa Tristans Slot; han var hans Lærer
I Strengeleg, i Sang og Poesie.
Den unge Greve, paastaaer han, besidder
Et lykkeligt Talent for Verskunsten,
Fiin Følelse, en høist uddannet Aand
Og Sindrighed i sjeldne Tankers Slyngning.
Han sang for mig en Sirventés*), som Tristan
Har digtet; den var herlig, rig paa Skjønhed
Og af en mandig Kraft. Jeg siger dette,
Uagtet den var stilet mod mig selv
Og angik Lothringen, som han har Krav paa.
— Tys! der blev talt derinde.

(Gaaer hen til Huset, og seer ind gjennem Døren, som han aabner paa Klem).

Ebn Jahia

Har vækket hende . . . hun slaaer Oiet op.
Hør kun, hun taler . . , næsten som i Drømme,
Mens han opmærksomt seer paa hendes Oine.
Nu lægger han paa hendes Bryst igien
Hiin Amulet . . . nu slumrer hun som før.

---

*) Navnet paa et provençalsk Digt af polemisk Indhold.

Almerik.

Hvor selsomt!

Kongen.

Ja, hvor selsomt! — Denne Læge
Besidder Evner, man kan ængstes over.
— Der kommer han. Lad os alene.

(Da Almerik vil fjerne sig bag Huset).

Bent!

Begiv dig hiem til Slottet — jeg maa blive,
Men venter Brev fra Tristan. Hvis det kommer,
Da bring mig det. Nu kjender du jo Tegnet
Og hvor det er, man ringer.

Almerik.

Vel, min Konge!

(Gaaer, idet Ebn Jahia træder ud).

Kongen.

Min Ebn Jahia! Kommer du som Duen
Med Olieblad? Dit Aasigt er alvorligt
Og lukket som din Kunst. Jeg kan ei læse
Dets hemmelige Characterer. Tael!

Ebn Jahia.

Jeg har det bedste Haab, min ædle Konge!

Kongen.

Isandhed? O, du er mig Frelsens Budskab!
Dit dunkle Aasyn, som hiin Mors, der knælte

Ved Christi Fødsel, det bebuder mig
For mine Sorgers Nat en Stjernes Opgang.
Fortæl, hvorpaa du grunder da dit Haab.
Hvad er din Agt? hvad har du nu besluttet?
Jeg har et Skrift derhjemme, hvor der staaer,
At Øiets Sygdom ved et driftigt Snit
Med skarpe Instrumenter stundom læges.
Det vil du ikke? Vel, min Ebn Jahia?
Du veed, at Øiet er en ædel Deel
Af Mennesket. Du kan ei heller nænne
At nærme dig med et saa farligt Redskab
Iolanthes skjønne Øine. Du vil ængstes
For at forstyrre deres dybe Blaa,
Det dunkle, lidt tungsindige, men dog
Saa straalerige Væld. O, hendes Øine!
Hvor er det tænkeligt, at Natten ruger
Over et Øiepar af slig en Klarhed.

Ebn Jahia.

For den Sag kan I være ganske rolig.
Her hjalp det lidet, om jeg tog min Tilflugt
Til Instrumenter.

Kongen.

Hvad er da din Hensigt?

Ebn Jahia.

Lad dette være godt. Min Fremgangsmaade,
Den hører til min hemmelige Kunst.

Den kunde jeg kun vanskeligt forklare.
Den er i lang Tid forberedt, er ikke
En Frugt af dette Øieblik, men skridtviis
Bragt til det Punkt, hvor den, vil Gud, maa lykkes.
Og den maa lykkes mig endnu idag,
Hvis ikke, skeer det aldrig.

Kongen.

Alt idag?

Ebn Jahia.

Naar Solen netop er gaaet ned bag Bjerget,
Men end har efterladt i Dalen her
Den milde Dæmring, hendes Øie, uvant
Til Lysets Kraft, kan taale: da er Tiden
Mig gunstig.

Kongen.

Altsaa nu! — Ak, Ebn Jahia!
Fra Dag til Dag, fra Time og til Time
Med Utaalmodighed jeg ventet har
Paa dette Tidspunkt. Nu, det kommer, ængstes
Mit Hjerte, og jeg ønsker Tiden udsat.
— Vel, lad det skee! Snart synker Solen ned,
Maaskee med den mit bedste Haab. — Lad skee!
(Seer paa ham).
Du staaer saa tankefuld. Har du betænkt dig?

Ebn Jahia.

Det har jeg ikke.

Kongen.

Eller frygter du?
Er du ei sikker paa din Sag? Du har jo
Raadført dig vel med hine tause Stjerner,
Din Videnskab kan tvinge til at tale;
Og Svaret var dig gunstigt — var det ikke?
Constellationen lykkelig?

Ebn Jahia.

Det var den.
Det har jeg eder alt forkyndt. Men — astra
Inclinant, non necessitant. De virke
Paa Menneskenes Skjæbne, men de tvinge
Den ei med Magt, og mod Naturens Orden.
Dog har jeg ingen Frygt fra denne Kant.
Der er en anden Hindring for min Kunst.

Kongen.

En Hindring?

Ebn Jahia.

Og jeg frygter for, min Konge!
Det falder eder tungt at fjerne den.
Iolanthe maa, forinden jeg kan stride
Til Værket, fatte hvad der mangler hende.
(Med Eftertryk).
Hun maa idag erholde Kundskab om,
At hun er blind.

Kongen.

Hvad, Ebn Jahia? Nei!
Nei, nei, jeg siger dig; det skal hun ikke!

Ebn Jahia.

Det er Betingelsen, foruden hvilken
Min Kunst er magtesløs.

Kongen.

Nei, aldrig, aldrig!
Saa ubarmhjertig vil du jeg skal være?
Hiin Ubevidsthed, der er hendes Lykke,
Skal vi berøve hende, nu, med Eet;
Ei langsomt, efterhaanden, men paa eengang
Skal denne skrækkelige Sandhed gribe
Den Armes Sjæl! Og hvis nu Euren glipper?
Har du da glemt, hvorledes Aar for Aar,
Med fast utrolig Omhu, vi har vogtet
Iolanthe for den sørgelige Sandhed?
Det er dit eget Værk. Du selv har viist mig
Den vanskelige Vei, jeg skulde følge.
Nu vil du bryde ned hvad du har bygget.
Af hvilken Grund?

Ebn Jahia.

Jeg skal forklare Grunden,
Hvis I med Rolighed vil lytte til den.
— I troer, at Synets Sands er lagt i Oiet,

Mens dette kun er Redskab. Synet strømmer
Fra Sjælens Dyb, og Diets fine Nerver
Gaae ud fra Hjernens hemmelige Værksted.
Iolanthe maa erkjende klart sin Tilstand.
Først maae vi aabne hendes indre Die,
Førend det ydre kan for Lyset aabnes.
I hendes Sjæl maa vise sig en Trang,
En Anelse om Lyset, og en Længsel.
Thi dette skal I mærke Jer, min Konge!
At Intet gives Mennesket, undtagen
Han føler en Fornødenhed dertil,
En Higen dybt i Sjælen, der vil stilles
Tilfreds, og søger overalt sin Gjenstand.
Lad mig forklare det med et Exempel,
Der ligger eder nær. Den skjønne Kunst,
Den muntre Videnskab i Poesien,
Hvorved Provences Land er vidtberømt,
Den gives Mennesket ved Musers Bistand.
Ei sandt? Men gives den til Alle? Nei!
Ikkun til dem, der forud som i Drømme
Har gjemt i Brystet en poetisk Verden,
Og hige nu mod den i vaagen Tilstand.

Kongen.

Jeg vil ei stride med dig, Ebn Jahia!
Jeg kan ei maale mig med dig i Lærdom.
Men i mit Hjerte taler Medynk hoit

Og overdøver dine Grundes Vægt.
— Jeg kan det ikke — nei, det er umuligt!

Ebn Jahia.

Gjør som I vil. Jeg har kun Magt at raade.
Ifald I ei har Tillid til mit Raad,
Da er jeg her tilovers. Lev da vel!
Jeg gaaer til Klosteret; der kan jeg træffes,
Saafremt I skifter Sind. Men glem kun ikke,
Naar Aftensolen hist til Hvile gaaer,
Gaaer tabt for evig, hvad min Kunst formaaer.

(Gaaer bort gjennem Løndøren).

Kongen
(ene).

Forfærdeligt! Saa dyrt jeg skulde kjøbe
Et uvist Haab, et Haab, der dog kan svigte;
See hendes Sorgløshed med Eet gaae over
Til trøstesløse Klager, hendes Ungdom
I hiin Bevidsthed svgne hen og falme.
Det er Stivsindighed af Ebn Jahia,
Og han skal føie sig. Jeg hviler ikke,
For han har hørt paa mig, og giver efter.

(Følger ud efter Lægen. Lidt forinden ere Bertrand og Martha traadte ind).

Martha.

Kongen gik bort og, som det lod, i Vrede;

Og Ebn Jahia seer jeg heller ikke.
Hvad kan her være skeet?

Bertrand.

Ja, Gud skal vide —
Men jeg er ikke rigtig vel tilmode
Ved denne Sag. Jeg frygter for, at Lægen
Til Slutning lader os i Stikken.

Martha.

Troer du?

Bertrand.

Gud give, jeg ta'er feil. Men jeg har Angst
For Folk med et saa indesluttet Væsen,
Saa gjerrige paa Ord som Ebn Jahia.
Og reent ud sagt, jeg føler Skræk for En,
Der har en Magt saa gruelig som han.
Derinde ligger Barnet paa sin Leibænk,
Som hun var død. Et Wink af ham, og livløs,
Som ved et Under, synker hun i Dvale.
Det duer ikke, Martha!

Martha.

Vær dog rolig,
Og plag dig ikke med en daarlig Frygt.
Har du da glemt, at naar hun atter vækkes,
Naar Amuletten tages bort fra Brystet,

Da straaler hun som med fornyet Sundhed.
Det er jo mærkeligt, som denne Søvn,
Langt meer end natlig Hvile, vederqvæger
Og styrker hende, og gjør Sindet muntert.
Ja hendes Øine, har jeg tidt bemærket,
Hver Gang hun vaagner, ar forstærket Glands.
Det er som Lysets Straaler alt har vidst
At finde Veien til dem, mens hun slumred'.
Det, haaber jeg, er os et gunstigt Varsel.

Bertrand.

Nu, muligt har du Ret; vi faae at see!
— Lad os nu gaae. Det er dog Et og Andet
At passe paa hos Folkene paa Marken.
Fra Pigebarnet kan vi gaae: hun sover,
Hun kan jo ikke vaagne, før vi komme.

(De gaae bort bag om Huset.)

Tredie Scene.

Tristan af Vaudemont. Jauffred af Orange,
hver med en Githar hængende om Skulderen.

Jauffred
(indenfor Lenderen i Baggrunden).

Tag eder vel iagt. Her er jo bælmørkt.

Tristan
(ligeledes indenfor Løvberen).

Kun fremad .... Holdt! her er en Dør.

Jauffred.

En Dør?

Tristan.

Vent lidet .... der er Laasen .... den gaaer op.

(De træde begge ind.)

Hvad seer jeg!

Jauffred.

Himmel! hvilken Duft af Blomster!

Tristan.

En Have — her? imellem øde Bjerge!
Og hvilken Skjønhed, hvilken Orden — see kun!

Jauffred.

Jeg er som himmelfalden.

Tristan.

Hvo er Eier
Af dette Sted? I er jo kjendt i Egnen
Og bosat nær herved.

Jauffred.

Ja, hvad veed jeg!
Om denne Have har jeg aldrig drømt.

O, hvilken tropisk Rigdom! Hvilken Flor
Af sjeldne Blomster! See, de høie Palmer!

Tristan.

Og seer du Vaaningshuset der? Hvor yndigt!
Af Vedbend og af Roser halvt bedækket,
— Men nu Beboerne?

Jauffred.

Ja, jeg seer Ingen.
Jeg tænker, Haven her er heel og holden
Skudt op en Sommernat, da Luna skjænked'
Endymion en Sammenkomst, og skjulte
Sin kydske Lykke blandt Vauclüses Bjerge.
I saa Fald er Beboerne nok flygtet.

Tristan.

Nei, her maae være Folk, der boe og bygge
Og færdes her bestandig. Læg kun Mærke:
I denne Gang er friske Fodspoer.

Jauffred.

Rigtigt,
Og af en lille, ziirlig Fod. O, kom!
Af dette Fodspoer ledes vi paa Spoer.
Her gaaer det ned ad Gangen bag om Huset.

Tristan.

Nei, lad os vente, til der kommer Nogen.

Vi vil ei være ubeskedne. Slemt nok,
At vi paa egen Haand er' trængt' herind.

Jauffred.

Nu, som I vil. Naar Lykken vil os foie
Som hidtil, giver jeg mig vel tilfreds.
Thi dette kan i Sandhed kaldes Lykke:
Vi er' ei langt fra Klostret, sorgløst gaae vi
Og synge Vexelsange, da jeg seer
Et Glimt af Kong René; han gik fordybet
Med Lægen fra Cordova. I beslutter
At undgaae Kongen, trækker mig med eder,
Og medens over Stok og Steen vi flygte,
Opdage vi med Eet ved Bjergets Fod
En Indgang, der er synlig gjort med Kunst.
Vi undersøge den, vi famle først
I Mørket om, og havne her til Slutning.
— Men Eet maa I forklare mig: hvorfor
Besluttede' I at undgaae Kong René?
For hans Skyld er I kommen; I har bedt mig
At følge med ved et Besøg imorgen;
Og I — ja det er jo bekjendt for Alle —
I er forlovet med en Datter af ham.

Tristan.

Forlovet? Ja, det siger man. Jeg selv
Var neppe ni Aar gammel, da det skete.
Min Fader og Burgund fik Sagen afgjort,

Dengang vi indgik et Forlig med Kongen.
Men, Jauffred, jeg er bleven ældre siden.
Som hiint Forlig, der midt i Seirens Lob
Opgav min gode Ret, som det mig harmer,
Saaledes harmer nu mig hiin Formæling.
Med Ulyst er jeg kommen hid; med Ulyst
Jeg tænker paa at gjøre blot et Skridt
I denne Sag.

Jauffred.

Det gjør mig ondt for Kongen.
Jeg veed, at han har glædet sig i lang Tid
Til mindeligt Forlig ved hiin Formæling.

Tristan.

Ja, han kan være tjent dermed, det troer jeg.
— I kjender vel hans Datter?

Jauffred.

Nei, hun bliver
Opdraget i et Kloster dybt i Spanien.
Der skal hun hentes fra ved eders Ankomst,
— Men lad os ikke glemme, hvor vi ere.
Ind er vi kommet her, og Stedets Skjønhed
Er ubestridelig. Men det er Spørgsmaal,
Om her man kommer ud med samme Lethed.

Tristan.

Ei, det har ingen Fare!

Jauffred.

I vil ikke
Forhøre Jer, om Husets Folk er hjemme,
Og banke paa? Skal jeg?

Tristan,

Nei, lad da mig.
Ifald en Dæmon eller Magus hersker
Paa dette Sted, da er det billigt, Faren
Først rammer mig, der har forlokket eder.
(Banker paa Husets Dør.)
Der kommer Ingen.

Jauffred.

Prøv at aabne Døren.

Tristan.

Det gaaer ei an.

Jauffred.

Prøv kun; det gaaer nok an.

Tristan.

Velan da!
(Aabner Døren). Himmel, Jauffred, hvilket Syn!

Jauffred.

En Dæmon?

Tristan.

Hvad? En Dæmon? — ja, jeg troer....

Men en af Lysets skinnende Dæmoner.
See! see!

Jauffred
(seer ind).
En deilig Pige paa en Loibænk!
Hun sover jo.

Tristan.
Hun sover. Brystet stiger
Og synker sagte, mens hun drager Aande.
See kun, hvor Munden former sig til Smiil,
Som om hun mærked' vor Beundring.

Jauffred.
Tristan!
Jeg beder eder, lad os flye herfra.
Mig foruroliger hiint skjønne Syn,
Kun altfor fristende, kun altfor skjønt.
Her er et Drømmeslot. Vor Fod er hildet
I hemmelige Snarer — lad os flye!
— Tristan, hvor er I henne? Alle Himle!
Han er fortryllet alt. Han staaer og stirrer
Som groet fast til Stedet. — Tristan! kom!

Tristan
(der med Henrykkelse seer ind).
Tael sagte, Jauffred! vi kan vække hende.
Tael sagte! Det er syndigt at forstyrre

Den Fred og Stilhed, der fra denne Slummer
Er udbredt over al Naturen.

Jauffred.

Hør mig!

Tristan.

Stille, jeg siger. Stedet her er helligt.

(Knæler og udbreder Armene mod den aabne Dør.)

O, vredes ei, at med profane Blikke
Jeg nærmer mig dit Hvilested!

Jauffred

(løfter ham op).

Staae op!

Jeg ængster mig for eder. I er fængslet,
Af en Fortryllelse. Det Syn, I seer,
Er et bedragerisk. Følg med!

Tristan.

Jeg kan ei.

Jauffred.

Saa staae dog ikke som en Marmorstøtte!
Fat en Beslutning! Vil I ikke flygte,
Saa tag da Mod til Jer — lad os erfare,
Hvo Damen er, og vække hende.

Tristan.

Nei —

Det var jo Synd.

Jauffred.

Vil ikke I, vil jeg.

(Gaaer ind.)

Tristan.

O, den Forvovne! — Hør, han kalder — hør kun!
Og han tør tage hendes Haand . . .

Jauffred
(der kommer forvirret ud).

Afsted!
Hun kan ei vaagne — hun er undergivet
En hemmelig, dæmonisk Magt. O, kom!
Mig aner intet Godt. Vi er' brudt ind i
En Helligdom, der truer os med Døden.

Tristan.

En Helligdom? Der har I Ret. Men Livet,
Og ikke Død bebuder den. Velan,
Lad os forlade dette hellige Sted,
Som vi med Uret har betraadt. Hun sover —
Det er uridderligt at blive.

Jauffred.

Kom da!

Tristan.

Vent, Jauffred, kun et Blik maa I mig unde,
Kun eengang jeg betragter hende nærved,
Saa følger jeg med eder.

(Gaaer ind.)

Jauffred.

See, han knæler . . .
Paa hendes Haand han trykker tans et Kys.
Hvor han betragter hende! . . . . Der han løste
Et Baand om hendes Hals, og tog det med.
Nu, Himmelen skee Tak, der er han atter.

Tristan
(der igjen kommer ud).

Nu har jeg fæstet dybt i dette Hjerte
De søde Træk, nu kan de ei forsvinde.
Ja, lad os gaae, og frygte Stedets Guddom.
Men jeg har lovet, at jeg kom igjen,
Og, hvis jeg ikke skuffed' mig, hun lytted'
I Drømme med et yndigt Smiil til Løftet.
See, Jauffred, dette Smykke tog jeg med:
En sleben Steen, der laae paa hendes Bryst.
Som David skjar en Flig af Saulus Kappe,
Imens han sov, til Tegn, at Kongens Liv
Var i hans Haand, skal dette Smykke vidne,
At jeg var her, men at mit Liv var lagt
I hendes Haand, endskjøndt hun laae og slumred'.
Kom, Jauffred!

(Han og Jauffred begive sig mod Løndøren, da Iolanthe viser sig i Døren til Huset.)

Fjerde Scene.

De Forrige. Iolanthe.

(Uagtet Iolanthes Blindhed ere hendes Bevægelser utvungne og sikre. Kun ved en lyttende Stilling nu og da, ved en sagte Gestus med Haanden, som om hun tog for sig, robes den manglende Sands. Oinene ere aabne, men ofte nedslagne eller af ringe Bevægelighed.)

Iolanthe
(i Doren).
Martha! Bertrand!

Tristan.
O, der er hun!

Iolanthe.
Der talte Nogen.
(Gaaer efter Lyden lige hen mod Tristan.)
Hvo er der?

Tristan.
En Fremmed,
Der beder om Tilgivelse, at dristig
Han har forstyrret Stedets Fred og eder.

Iolanthe.
Ræk mig din Haand.
(Tristan rækker hende Haanden.)
Du har ei før besøgt os.
Jeg kjender ei din Stemme. Har du talt
Med Bertrand eller Martha, da du kom?

Tristan.

Med Ingen har jeg talt. Mig bragte hid
En Hændelse.

Jauffred
(afsides til Tristan.)

Forhør Jer lidt om Bertrand!

Iolanthe
(lyttende.)

Hvo er det, der er fulgt med dig?

Tristan.

Min Ven.

En Troubadour og Ridder her fra Egnen.

Iolanthe.

I være begge mig velkomne. Vil I
Gaae ind i Huset? Der er kjøligt inde.

Jauffred
(hurtig).

Hvis I tillader det, vi blive her.
(Afsides til Tristan.)
Det er det sikkreste.

Iolanthe
(der endnu holder Tristan i Haanden).

Din Haand er varm,
Jeg mærker Pulsens Slag. Du har vist liidt

Af Heden underveis. Er du ei tørstig?
Vent, skal jeg bringe dig et Bæger Viin.
(Hun gaaer ind i Huset.)

Tristan.

O, hvilken yndig Skabning! hvilken mild,
Sagtmodig Fromhed i det ædle Aasyn!
Og hendes søde Stemme!

Jauffred.

I har Ret.
Man fængsles uvilkaarligt, naar hun taler,
Og giver sig i Guds og hendes Vold.
Hun er af ædel Byrd, det feiler ikke.
Men — lidt Forsigtighed kan ikke skade:
Naar Vinen kommer, Tristan, drik den ikke!

Tristan.

Af hendes Haand jeg drikker Døden glad.
(Iolanthe kommer tilbage med en Kande og et Bæger.)

Iolanthe.

Her er den Viin, min Fader pleier drikke.
Den er for stærk for mig. Vil I nu prøve?
(Skjænker i Bægeret og rækker det til Tristan.)

Tristan
(idet han drikker).

Min unge, skjønne Dame! eders Sundhed!

Iolanthe.

Tag Kanden, hvis din Ven har Lyst at drikke.
Jeg plukker eder nogle Frugter — Dadler
Og Druer, eller hvad I ønske helst.

(Plukker fra Rankerne ved Huset og fra andre Træer Frugter i en Kurv, hun tager fra Bordet.)

Tristan
(rækker Jauffred Bægeret).

Der, Jauffred, drik!

Jauffred.
I mærker da til Intet?
Slet ingen Døsighed?

Tristan.
Nei, vær kun rolig.

Jauffred.

Er det da Viin? (Smager) Ved Himlen, Malvasier,
Som Kong René har ikke bedre. Tristan!
Jeg drikker Vinen, men paa eders Ansvar.
(Drikker).
Ha! hvilken Viin! Isandhed, hvor der bydes
En saadan Viin, der hersker ingen Dæmon.

Iolanthe
(nærmer sig igjen).

Her har jeg Frugterne, hvis eder lyster.
Jeg sætter dem paa Bordet.

Jauffred.
Skjønne Dame!

I har os allerede vederqvæget,
Har skjænket i vort Bæger en saa liflig
Og sjelden Viin, at vi med Grund formode,
Vi gjæste her et rigt og ædelt Huus.
Af Viin og Skjønhed lokkes Sangen frem:
Hør da med venlig Øre paa et Par Ord,
Der gjennem Verfets Vendinger skal tolke
Vor Tak og et erkjendtligt Sindelag.

(Løsner sin Cithar og declamerer, efter et Par Greb, Følgende, som han ledsager med enkelte Accorder i anapæstisk Tact.)

Af Flugtens Fart
Man kjender klart
Den ædle Falk, naar høit den gaaer;
Ved liflig Røst,
Ved Tonens Lyst
En Sangfugl, der i Busken slaaer.

Ved mandig Daad,
Ved kløgtigt Raad
Bebuder sig en Ridders Færd;
Og Cithrens Klang,
Og kunstig Sang
Forkynder Troubadourens Værd.

(Forandrer Tacten.)

Men træder man ind i den fremmede Hal,
Hvor Herrer og Damer er' inde,
Og ønsker ved Verfets melodiske Fald
At fængsle, og Gunst at vinde;

Og naar med et Bæger den Page fiin
Til Velkomst Sangeren fæster:
Da mærker han paa den ædle Viin,
At det Huus er ædelt, han gjæster.

(Ender med en stærk Slutnings-Accord.)

Iolanthe.

Din Sang er skjøn og vidner om en sjelden
Uddannet Kunst.

Tristan.

Min Ven er vidtberømt
Iblandt Provences yngre Troubadourer.

Iolanthe
(til Tristan.)

Blev Sangens Gave givet ogsaa dig?

Tristan.

Ak, jeg er kun hans Lærling. Dog tillad —
Mig giver eders Mildhed Mod til Sangen.
Men I maa nøies med min gode Villie.

(Indleder hver Strophe af det Efterfølgende
med et Par Greb i Cithren.)

Jeg kom fra et uroligt Hjem,
Igjennem Bjerget gik jeg frem,
I Mørket famled' jeg med Møie.
Omsider aabned' sig en Dal;
En Have, underfuld og sval,
Og dette Huus sig viste for mit Øie.

Men her var stille. Intet Chor
Af Fuglesang forbi mig foer,
Og ingen Lyd af Folk, der rastløs virke.
Og overalt, hvorhen jeg saae,
En Taushed over Dalen laae,
Høitidelig som Siesta i en Kirke.

Jeg aabned' Husets Dør — og see!
Som Tornerose, hvem en Fee
I Søvnen fængsled', og for Verden dulgte,
Saaledes du i Slummer laae,
Og Alt omkring dig, nu jeg saae,
Med dig i denne dybe Hvile fulgte.

Selv Luften slumred' om din Kind,
Og Ilden sov paa Arnen ind,
Og Palmen drømte, med sin Krone bukket.
Thi Alt fra dig sin Næring drog,
I Alles Liv dit Hjerte slog,
Og Alles Øine blev med dine lukket.

Da vaagned' du — og ved et Bliv
Naturen vaagned' med til Liv,
Som blev den vakt af Morgensolens Flamme.
O, torneløse Rose! tag,
Som Morgenhilsen, med Behag
Imod min Sang, der vaagned' med det Samme.

Iolanthe

(til Tristan, efter et Ophold, hvori hun fordybet holder Haanden for Panden).

Laan mig din Cithar.

(Præluderer paa Citharen og ledsager de følgende Afdelinger med et Par Taeter.)

Høit skal man hædre
Den fremmede Gjæst,
Der bringer et glad,
Meddelende Hjerte,
Bringer et Forraad
Af Sagn og Mythe,
Mens vi tause sidde og lytte.

Men høiest blandt Alle
Hædres med Rette
Den Gjæst, der bringer
Strengenes Vellyd
Til Ordenes Strøm,
Og i Versets Slyngning
Tankerne tvinger,
Og giver til Ordene Vinger.

Ind i Hallen
Med Sangeren drager
Hellige Magter.
Medens han synger,

Er Luften stillere.
Blomsterne smaa
Fordybede staae,
Alle saa tause og duftende mildere.

Eder, Fremmede!
Eder, der kom
Med Sang og Tale,
Og deelte med mig
Eders Sjæls Begeistring,
Eder jeg takker.
Ak, jeg har ikke
Formaaet at fatte
Alt hvad I sang mig.
Nyt og fremmed,
Fremmed som I selv,
Forbi mig foer
Med flygtige Spoer
Det bevingede Ord.

Her i min Dal
Sætter sig stundom
I Træernes Kroner
En fremmed Sangfugl.
Og seent mod Aften,
Naar Alt er stille,
Lyder hvert Foraar en Nattergals Trille.
Ingen kan lære

Min Cithar at følge
Dens vildsomme Tact.
Ingen formaaer
Med det aandende Bryst
At følge dens stigende, smeltende Røst.

Fremmede! har eders
Sang sit Hjem
Der, hvor jeg tænker mig,
Længsel og Veemod
Lokkes af Nætternes
Stilhed frem?
Har I af Luftens
Lette Beboer
Lært eders Toner?
Toner, saa liflige,
Underfuldt strømmende,
Toner, hvortil jeg
Lyttede drømmende;
Toner saa gaadefuldt
Ømme og kjærlige,
Toner, der Alt,
Hvad de naae til, forherlige!

Jauffred.

O, høist poetisk!

Tristan
(til Jolanthe).

I har sammenlignet

Ver Sang med Nattergalens. Gid jeg var
Den mindste, fattigste blandt dine Fugle,
Der bygge her hos eder, for at kunne
Bestandig lytte til de skjønne Toner,
Der eders Bryst bevæge.

Jauffred.

Ædle Dame!
I vil med Gunst tilgive mig et Spørgsmaal,
Som vor Beundring lokker frem paa Læben.
I lever adskilt her fra Verden. Ingen
Iblandt Provences Ridderskab og Damer
Har vidst et Ord om eders sjeldne Gaver.
Fra hvilken Slægt nedstammer I? Og hvo
Er eders Fader?

Jolanthe.

Og det veed du ikke?
Det undrer mig. Her pleier Ingen komme,
Der ikke kjender ham.

Jauffred.

Hvad er hans Navn?

Jolanthe.

De Andre kalde ham Raymbaut.

Jauffred.

Raymbaut?
Er han en Ridder?

Jolanthe.

Ridder?

Jauffred.

Eller Krigsmand.

Gaaer han med Hjelm og Skjold og gyldne Sporer?
Hvad er hans Kald?

Jolanthe.

Det har jeg aldrig spurgt om.

Jauffred.

Hvi holdes I da her saa strengt?

Jolanthe
(forundret).

Saa strengt?

Jauffred.

Ih nu, saa eensomt.

Jolanthe.

Eensom er jeg ikke.

Du tager storlig feil.

Jauffred.

Men her er Ingen.

Jolanthe.

Nei, her er Ingen . . . du har Ret . . . jeg veed ei,

Hvoraf det kommer. Jeg er ellers aldrig
Alene her. Men vent, saa skal jeg kalde . . .
Bertrand vil blive glad ved eders Ankomst.

(Gaaer ind i Huset.)

Jauffred.

Nu vil det vise sig, hvem denne Dal
Er undergiven. Men mig aner stærkt,
Her er en Hemmelighed med i Spillet,
Som Dalens Eier ikkun nødig seer,
At vi har gjennemtrængt.

(Peger paa Laagen i Baggrunden.)

Læg Mærke til,
Hvor kunstig denne Dør er overtrukket
Med Mos og Stene, saa den ei kan skjelnes
Fra Klippevæggen, naar den lukkes til.
Lyd nu mit Raad og hold Jer nær ved Døren.
Jeg venter til der kommer Nogen. Dernæst
Vil jeg begive mig til Bjergets Indgang,
At ei man spærrer os Tilbagevejen.
Maaskee jeg træffer en af vore Folk.
Ifald jeg mærker Uraad, skal jeg vende
Tilbage flux. — Har I forstaaet mig, Tristan?

Tristan

(fordybet i sig selv).

Ja, gaae kun, gaae!

Jauffred.

Ak, I er hjertegreben,
I er forlokket af den unge Skjønhed.

Tristan.

Nei, jeg er syg. Mit Hoved er forvirret.
Det tykkes mig, at denne stille Dal
Er Maalet, jeg har hidtil tragtet efter,
At min erobresyge Stolthed finder
Sin rette Hvile her.

Jauffred
(alvorlig).

I har dog ikke
Forglemt, at eder venter Kong René?

Tristan.

O, Kong René! Hvad er min Agt hos Kongen?
For en Provinds, der er med Gud og Rette
Vor Eiendom, erobret med vort Sværd,
Skal jeg min Ungdom fængsle til hans Datter,
Som Ingen kiender, Ingen end har seet . . .
Imens jeg her . . .

Jauffred.

Tael ikke ud! I sværmer!
I veed det bedst, hvad eders Fremtids Bane
Af eder fordrer.. Men I er fortryllet.
Riv disse Flammer ud af eders Bryst.

Tristan.

Ifald jeg kunde, var jeg da fortryllet?

Jauffred.

Der kommer Nogen — stille!

(Jolanthe kommer ud igjen.)

Jolanthe.

Er' I her?

Jauffred.

Vi vente, I skal bringe Husets Herrer.

Jolanthe

(noget nedslaaet).

Men de er' Alle langt herfra. Jeg kaldte,
Men Ingen kom. Hvorfor har de forladt mig?

Tristan.

De kan jo komme.

Jolanthe.

Ja, det gjør de sikkert.
Nu er de vist ifærd med Viindru'høsten.
Der pleier jeg at være med. Men ellers
Er En af dem hos mig.

Jauffred

(sagte til Tristan).

I bliver her?

Tristan.

Jeg bliver.

Jauffred.

Vel, saa gjør jeg som jeg sagde.

(Gaaer med en Vining for Iolanthe, som hun ikke besvarer.)

Iolanthe

(lyttende).

Din Ven gik bort.

Tristan.

Han er her strax igjen.

Men, tilgiv — jeg har gjort mig skyldig i
En Uret, jeg maa gjøre god igjen.
Imens I slumred' før, jeg tog fra eder
Et lille Smykke, ikkun til Erindring.
Her er det.

Iolanthe.

Hvor?

(Tristan giver hende Amuletten, han i 3die Scene tog fra hendes Bryst.)

Et Smykke? Er det mit?

Tristan.

Ja, det formoder jeg.

Iolanthe.

Mit er det ikke.

Men jeg skal spørge Martha.

(Lægger Amuletten paa Bordet.)

Tristan.

Til Erstatning
Forund mig en af hine røde Roser,
Der, som et Billede paa eder, løfte
Iblandt de mindre Blomster deres Kalke.

Jolanthe.

En Rose? Gjerne.
(Plukker og giver ham en hvid Rose.)

Tristan.

Ak, den er jo hvid!
Giv mig en rød, der fager er som I.

Jolanthe.

En rød? Hvad mener du?

Tristan
(pegende).

Nu en af disse.

Jolanthe.

Saa tag den selv.

Tristan.

Nei, lad mig før beholde
Den, I har valgt og eders Haand har plukket.
Og, vel betænkt, jeg priser eders Valg.
Den hvide Rose, i hvis Kalk der drømmer
En bleg, tungsindig Rødme, Lighed har den

Med denne Haves drømmeriske Skjønhed.
Giv mig endnu en Rose, og en hvid.
I min Baret jeg vil dem begge fæste,
Og bære dem som eders Yndlings-Farve.

Iolanthe
(plukker og rækker ham en Rose, men en rød).
Der er en Rose. Er det den du mener?

Tristan
(studser).
Jeg bad Jer om en hvid.

Iolanthe.
Hvad er da denne?

Tristan.
Den — denne . . . . (Afsides) Ha, hvad aner mig!
(Høit) Nei, siig mig —
(Holder de to Roser med nogle, han selv plukker til, ireiret.)
Hvor mange Roser har jeg i min Haand?

Iolanthe
(rækker efter dem, uden at slaae Øinene op).
Saa giv mig dem.

Tristan.
Nei, uden at I rører.

Iolanthe.
Hvor kan jeg det?

Tristan
(afsides).
Ak, hun er blind, den Arme!
(Høit og iverende.)
Jeg troer dog, at man kan det.

Jolanthe.
Nei, du feiler.
Naar jeg vil vide Skikkelsen og Tallet
Af Et og Andet, tager jeg derpaa.
Det er jo ligefrem.

Tristan
(forvirret).
Ja — I har Ret —
Men undertiden . . . .

Jolanthe.
Undertiden? Tael!

Tristan.
Jeg mener, at der . . . at der gives Ting,
Man kjender fra hinanden kun ved Farven,
Som mange Blomsterarter, mange Stoffer.

Jolanthe.
Du mener, ved Beskaffenhed, ved Form.
Ei sandt?

Tristan.
Ak nei, jeg mener ikke dette.

Iolanthe.

Og er det da saa svært, at skjelne Blomster?
Er ikke Rosen rund og blød og fiin,
Saa rund at føle paa som Luftens Aande,
Og blød og varm som den en Sommeraften.
Er Neglikeu som Rosen? Duften af den
Bedøver som den stærke Viin, jeg gav dig.
Og nu en Cactus. Er dens spidse Naale
Ei som du gik mod Vinden under Iisslag?

Tristan
(afsides).

Forunderligt! (Høit) Har man da ikke sagt Ier,
At Tingene kan skjelnes fra hinanden
I Frastand og ved Hjælp . . . . ved Hjælp af Synet?

Iolanthe.

I Frastand? Ja. En liden Fugl, der sidder
Paa Husets Tag, jeg kjender paa dens Qviddren,
Og alle Mennesker paa deres Tale.
Den muntre Hest, hvorpaa jeg daglig rider,
Den kjender jeg i Frastand paa dens Gang
Og paa dens Vrindsken. — Men ved Hjælp af Synet?
Det har man ikke sagt mig. Er det Noget,
Man undersøger med? Et Instrument
Af kunstig Bygning, eller simpelt Redskab?
Jeg kjender ikke Synet. Kan du lære
Mig Synets Brug og Nytte?

Tristan
(affides).

O, min Gud!
Hun veed det ikke selv, at hun er blind.

Iolanthe
(efter et lille Ophold).

Fra hvilket Land er du? Du bruger Udtryk,
Som Ingen kjender her, og i din Tale,
Som alt jeg sagde før, er der saa Meget,
Der er mig nyt og fremmed. Er den Dal,
Hvor du har hjemme, da saa vidt forskjellig
Fra Stedet her? Saa bliv, ifald du kan,
Og lær mig hvad der fattes mig at vide.

Tristan.

Ak nei, min unge, skjønne Dame, nei!
Jeg kan ei lære Jer, hvad eder fattes.

Iolanthe.

Ifald du vil, saa troer jeg, at du kan.
De Andre sige, jeg er nem og villig.
Saa Mange, der os før besøgte, lærte
Mig Et og Andet, som jeg let begreb.
Prov nu derpaa. Jeg tager ikke feil:
Du er mig god; din Rost er mild og venlig,
Du nægter mig det ikke, naar jeg beder.
Tael kun; jeg er opmærksom, naar du taler.

Tristan.

Ak, eder hjælper lidt, I er opmærksom.
Dog — siig mig dette: I har vel erfaret,
At ingen Deel af eders faure Legem
Er uden særskilt Nytte, uden Hensigt.
Med Haand og Fingre griber I en Gjenstand;
Og Foden, skjøndt saa lille, bærer eder
Med Lethed, hvor I ønsker eder hen.
Igjennem Ørets Slangegang kan Lyden
Af Ord og Toner naae til eders Sjæl.
Fra eders Læber stiger Talen. Brystet
Er Gjemmestedet for den lette Aande,
Der sorgfri hæver sig og sorgfri synker.

Iolanthe.

Det har jeg vel bemærket. Bliv kun ved.

Tristan.

Saa siig mig da: i hvilken Hensigt troer I
Et Forsyn har forundt Jer — eders Øine?
Hvad Nytte har I af de tvende Stjerner,
Der sprede selv en saa mærkværdig Klarhed,
At de forsmaae at fange Lysets Straaler —?

Iolanthe
(berører Øinene og betænker sig noget).

Du spørger mig, hvad Nytte .... Hvor du spørger!
Uagtet — jeg har aldrig tænkt derpaa.
Nu, mine Øine — det er let at fatte —

Naar jeg er træt mod Aften, sænker Søvnen
Sig tung paa Øinene, og gyder derfra
Sig over hele Legemet, omtrent
Som Følelsen gaaer ud fra Fingerspidsen.
Saa veed jeg da, mit Øie gjør mig Nytte.
Men desforuden, har du selv ei tidt
Erfaret, at dig tjene dine Øine?
Engang, da jeg en liden Rosenstok
I Jorden satte ned, sprang der et Dyr frem
Og beed mig i min Finger; og af Smerte
Jeg græd derover. Og en anden Gang,
Da jeg i lang Tid havde gaaet og sørget,
Fordi min Fader tøved' med at komme,
Græd jeg af Glæde, da han kom. Ved Taare
Jeg lettede mit Bryst, der var for fuldt,
Og gjennem Øiet strømmede det over.
Saa kan du ikke spørge, i hvad Hensigt
Et Forsyn har forundt mig mine Øine.
Ved dem, naar jeg er træt, mig sendes Hvile.
Ved dem min Smerte lindres, og ved dem
Min Glæde vorder luttret.

Tristan.

O, tilgiv mig!
Mit Spørgsmaal var formasteligt. Hos eder
Er der en saadan indre Sjælens Klarhed,
At I til den ei trænger, vi maae laane
Ved Øiets Hjælp fra Lyset. Skal jeg troe,

I stammer ned fra ubekjendte Væsner,
Hvis Evner er' af anden Art end vore?
I lever eensom her; og denne Dal,
Den synes tryllet frem imellem Bjerge.
Er I fra Osten kommen med en Skare
Af Peris? Er I en af Brahmas Døttre
Og ved en Magier ført hid fra Indus?
O, faure Ubekjendte! hvis I fødtes
Af Mennesker, der kalde Jorden Moder;
Er I som jeg modtagelig for Verdens
Forkrænkelige Lyst, da tag med Mildhed
Imod en Ridders Hylding; hør hans Løfte,
At ingen Qvinde, om hun end staaer høit
Ved Skjønhed og ved Byrd, fortrænge skal
Det Billed, I har indvirkt i min Sjæl.

Iolanthe
(efter et Ophold).

Det er forfærdeligt som du kan tale.
Af hvilken Mester har du lært den Kunst,
At rive hen ved Ord, der ere Gaader?
Det er mig, som jeg eensom gik en Vei,
Hvor jeg har aldrig været før. Men Alt,
Alt hvad du siger ligefuldt mig synes
Guddommeligt og herligt. — Tael igjen . . .
Ak nei, tael ikke! Lad mig heller lytte
I Tankerne til disse Ord, du talte,
Der fryde mig og ængste mig paa eengang.

(Tristan kommer hurtigt ind.)

Jauffred
(affides til Tristan).
Langt borte faae jeg, at der nærmer sig
En Skare Mænd. Husk paa, at vi er' ene.

Tristan
(til Jolanthe).
Min ædle Dame, jeg maa nu gaae bort.

Jolanthe.
O nei! hvorfor vil du gaae bort?

Tristan.
Jeg kommer
Igjen, og snart — endnu idag jeg kommer.
Vil I med eders Haand ei tage Mærke,
Hvor høi jeg er, at naar vi atter mødes,
I lettere mig kjender.

Jolanthe.
Til hvad Nytte?
Veed jeg da ikke, du er høi som Faa?
Din Tale kommer ned til mig fraoven,
Som alt det Høie, det Ufattelige.
Og kjender jeg da ei din Røst? Som du
Saaledes taler Ingen. Ingen Stemme
Og ingen Lyd i al Naturen, intet
Af alle Instrumenter, jeg er kjendt med,
Har en saa blød, saa smigrende, saa fuld,

Saa lislig Klang, som Lyden af din Stemme.
— Jeg kjender dig igjen blandt Alle, tro mig.

Tristan.

Saa lev da vel, indtil vi atter mødes.

Jolanthe.

Ræk mig din Haand. — Lev vel! — Du kommer altsaa,
Og kommer snart? Du veed, jeg venter paa dig.

Tristan.

(kysser knælende hendes Haand).

O, tvivl kun ikke paa, at snart jeg kommer.
Mig driver hid min Længsel. Skjøndt jeg gaaer,
Vil mine Tankers bedste Halvpart dvæle
Paa dette Sted, og hvad af Liv mig rester,
Med Uro atter søge hen til eder.
Lev vel!

(Gaaer med Jauffred, der allerede tidligere har begivet sig hen til Løndøren, bort gjennem denne.)

Jolanthe

(ene, lyttende).

Der gaaer han! Gjennem Bjerget hisset,
Hvorfra saa tidt et fremmed Fodtrin lød,
Der lyde nu de lette Skridt. — O, stille —
Nu hører jeg dem ikke — jo, end eengang . . . .
Men nu forsvandt de.

Kommer han igjen?
Hvis nu, som mange Fremmede tilforn,

Han ikkun kom den ene Gang? O, nei!
Han har jo lovet det, han har jo sagt,
Han kommer her idag. Men Duggen falder,
Det er alt nær ved Aften. Nei idag,
Det kan han ikke. Men maaskee imorgen . . .
Men nu er her saa eensomt — —

Femte Scene.

Jolanthe. Martha. Siden Kong René og Ebn Jahia. Tilsidst Almerik.

Martha
(kommer ind bag fra Huset og nærmer sig hurtigt ved at see Jolanthe).

Kjære Barn!
Hvad seer jeg! Du er vaagnet . . . du er her?

Jolanthe.

O, Martha! kommer du engang! Hvor var du?

Martha.

Hos Folkene paa Marken. Men forklar mig:
Hvo . . . hvo har vækket dig?

Jolanthe.

Jeg vaagned' selv

Martha.

Du vaagned' selv?

Jolanthe.

Ja, jeg veed ikke andet.
Men hør! du veed slet ikke, her har været
Besøg —

Martha.

Besøg? du spøger nok. Af hvem?

Jolanthe.

Af tvende Fremmede, jeg ikke kjendte,
Og som har aldrig været her tilforn.
O, det var slemt, at du var borte.

Martha.

Barn!
Tael dog fornuftigt! Fremmede? Hvorfra . . .
Hvorledes, mener jeg —

Jolanthe.

Hvorfra de kom?
Det har jeg ikke spurgt om. Du har sagt:
Den Gjæst, der kommer, skal man ikke plage
Med Spørgsmaal.

Martha
(fattende sig).

Men hvo var det da, mit Barn?

Jolanthe.

Det veed jeg ikke, men —

Martha.

Og du var ene?

Jolanthe.

Jeg kaldte paa dig, men du hørte ikke.

Martha
(afsides).

Min Gud, hvis det var muligt . . .
(høit)
Men, fortæl da —

Jolanthe.

Ak Martha, Ingen har endnu besøgt os,
Der var som de, især den ene af dem.
Det er ei muligt andet: han maa komme
Fra et mærkværdigt Land, og høist forskjelligt
Fra vort. Thi han var mægtig i sin Tale,
Og dog saa mild, saa kjærlig som du selv.

(Kong René og Ebn Jahia træde her ubemærkede ind gjennem Løngangen og opholde sig lyttende i Baggrunden.)

Han hilste paa mig med et Digt — o, Martha!
Et underfuldt, et uforklarligt Digt!
Det bragte Taarerne mig i mit Øie,
Uagtet jeg kun halvt begreb dets Indhold.

Martha.

Men fat dig, Kjære!
(afsides)
Hvad maa jeg erfare!

(Heit).
Men sig mig blot, hvorom han talte til dig.

Jolanthe.
Om Meget — Meget, der var nyt og selsomt.
Han havde Kundskab om en Mængde Ting,
Som jeg har aldrig hørt om. Han fortalte —
Men jeg forstod ham ikke — han fortalte,
At man kan skjelne mange Ting i Frastand
Ved Hjælp af Oiet.

Martha
(afsides).
O, min Gud!

Jolanthe.
Forstaaer du,
Hvad han har meent dermed?

Martha
(bliver de Ankomne vaer).
O, Himmel, Kongen!

Kongen
(afsides til Ebn Jahia).
Hvad hører jeg! hun er alt underrettet . . .
(Træder frem med Lægen.)
Min Datter!

Jolanthe
(falder ham om Halsen).
Kjære Fader! er du kommen!

Kongen.

Jeg bringer dig din Lærer, Ebn Jahia.

Iolanthe.

Han med! Hvor er han?

(Ebn Jahia rækker hende Haanden.)

Lad mig hilse paa dig!

Kongen

(tager Martha afsides, medens Ebn Jahia taler med Iolanthe og, ubemærket af hende, undersøger hendes Øine).

Hvad er her skeet?

Martha.

Ak Gud, jeg veed det ikke.

Imens hun slumred', stolede vi paa,
Hun kan ei vaagne, forend hun bli'er vækket,
Og gik fra Huset. Men imidlertid
— Det paastaaer hun, men det er neppe muligt —
Har En, hun ikke kjendte, været her.

Kongen.

Jeg Uforsigtige! Dengang jeg fulgte
Med Ebn Jahia, har jeg glemt at lukke.
— Nu, Martha, denne Fremmede?

Martha.

Har talt,

Saavidt jeg slutte kan af den Forvirring,
Hvori hun er endnu, om hendes Blindhed.

Kongen.

Om hendes Blindhed! Altsaa er det Himlens
Beslutning, hun skal vide forud Alt.
Velan da!

(Vinker ad Lægen.)

Ebn Jahia! har du hørt?

Ebn Jahia.

Ja, Hændelsen har hjulpet til. En Fremmed
Har vækket hende. Amuletten fandt jeg
Paa Bordet hist. — Men hvad hun kjender til
Sin Tilstand er kun dunkelt. Jeg maa staae paa,
At I alligevel, som I har lovet,
Meddeler hende —

Kongen.

Jeg har alt betænkt det.

(Nærmer sig Iolanthe, der imidlertid har talt med Martha.)

Min Datter! skjænk mig et opmærksomt Øre!
Jeg tør ei længer dølge, at dit Liv
Er i et Vendepunkt, der kræver Fatning.
Vil du med Taalmod høre mig, med Taalmod,
Ifald en Sorg uventet dig bebudes,
Forstaae at bære Sorgen?

Iolanthe.

Tael kun, Fader!
Min Sorg vil blive mindre, naar af din Mund
Jeg hører den.

Kongen.

Saa hør da, min Iolanthe.
— Jeg veed ei, hvad den Fremmede har sagt dig.
Dog troer jeg, han har røbet, hvad vi hidtil
Med Omhu dulgte for dig: at der mangler
Din Sjæl et mægtigt Middel til at fatte
Den Verden, der er om dig. Det er Sandhed.
Thi hvad der mangler dig, er Synets Evne.

Iolanthe.

Det har han sagt, men jeg forstod ham ikke.

Kongen.

Viid da, der er en Kraft, man kalder Lyset,
Der kommer ned som Vind og Storm fra oven,
Og med ufattelig Hurtighed som disse.
Det giver hver en Gjenstand, som det naaer til,
Et særskilt Kjendetegn, en ny Betydning,
Og er som oftest tæt forenet med Varmen.
Til os det finder Vei igjennem Øiet,
Og først ved Øiets Seekraft gives os
Et ret Begreb om Verdens vide Bygning,
Som den er udgaaet fra en Skabers Haand,
Og Indsigt i hans Viisdom og hans Godhed.
Hvad hidtil du har moisomt maattet gjætte,
Det lærer Øiet os at see, at kjende
Med Hurtighed i dets Gestalt og Væsen.

(Med bevæget Stemme.)

Hiin Seekraft har dit Øie tidlig tabt.

Den skjønne Verdens Pragt og lyse Rigdom,
Mit elskte Barn, blev tidlig lukket for dig.
Og al vor Omhu har kun slet erstattet
Det Tab, du alt som Barn har maattet lide.
Alt hvad vi kunde gjøre, var at lette
Din unge Skulder Sorgens tunge Byrde,
Og holde skjult for dig dens bittre Udspring.

Iolanthe.

Ak Fader! det er mærkelige Ord,
Ufattelige for mig. Verdens Bygning,
Som den er kommen fra en Skabers Haand,
Den har jeg ikke kjendt? den var mig lukket?
Hvor kan du sige det? Har jeg da ikke
Erkjendt min Skaber gjennem Verdens Bygning?
Har ikke Vindens Magt, dens milde Visten,
Og Varmen, naar den bredes over Jorden,
Og denne Jords Beskaffenhed, dens Evne,
At drive Væxter frem med Blomst og Frugt;
Har ikke Steen, Metal og Flodens Strømme,
Og har et Chor af Fuglestemmer ikke
Bragt mig min Skaber gjennem Verdens Bygning?
Og har jeg ikke gjennem dig og Alle,
Der er mig dyrebare, lært at indsee
Hvad Skaberen har meent med denne Verden?
Jeg selv er jo et Udtryk af hans Villie.
Hvorhen jeg vender mig: i al Naturen,
I Andres Tale, i mit eget Væsen,

I Tankernes uendelige Rækker,
I Alting møder mig den samme Røst,
Og Alting vidner høit om Gud og Verden.

Kongen
(afsides til Lægen).
Ak, Ebn Jahia! denne skjønne Tro
Har vi forstyrret!

Iolanthe.
Og forklar mig dette:
Verden jeg fatte skal med Øiets Seekraft.
Hiin Fremmede, der nys var her, hvis Ord
Har dybt sig fæstet ind hos mig, har ogsaa
Om Synet talt. Hvad er der da at see?
Hans Stemme, der mig greb med Fryd og Smerte,
O Fader! kan jeg see den? Kan jeg see
Med Øiet Nattergalens Slag, jeg ofte
Har grublet over og forgjeves søgt
At følge med i Tanken? Er dens Sang
En Blomst, jeg kjender Duften af, men ikke
Dens Væxt, dens Stilk og Blade?

Kongen.
O, min Datter!
Mig volder Smerte hvert af dine Spørgsmaal.
Hav Tillid til mig. Lad en bedre Tid
Forklare dig hvad nu er uforklarligt.
Kun dette vide du: jeg har et Haab,

Et Haab, der hidtil holdt din Fader opreist.
At Synet dig kan gives, at dit Øie
Igjen kan aabne sig for Lysets Straaler.
Din ædle Ven og Lærer, Ebn Jahia,
Har alt i lang Tid forberedt som Læge
Den Stund, han har betegnet os som gunstig.
Nu er den kommen, elskte, kjære Datter!
Betroe dig til ham. Du gaaer ind med ham . . .
Jeg lader Martha følge med. Du synker
Først i en Dvale . . . Og fra den, ifald det
Er Himlens Villie, vaagner du, min Datter —

(standser.)

Iolanthe.

Hvad feiler dig? Hvi skjælve dine Hænder?
Min Fader, er du ikke glad, at nu
Den Stund er kommen, du har ventet længe?
Du frygter for, at det vil ikke lykkes?
Men bliver jeg da ikke nu som altid
Din Datter, som du elsker, som er glad ved
Din Kjærlighed og glad ved sine Kaar —?
Lad mig da kun gaae ind med.

Kongen.

Min Iolanthe!

Iolanthe.

O, frygt kun ikke! Hvad min vise Lærer
Har overtænkt, vil lykkes — ja, jeg veed det,

Jeg har en Følelse, som om alt nu
Jeg var fortrolig med den sjeldne Kraft,
Du kalder Lyset, som om alt idag
Den fandt en Vei til mig. Ak, dengang han,
Den underfulde Fremmede, var her,
Da mærked' jeg til Følelser, jeg ikke
Forhen har kjendt; og hvert et Ord, han talte,
Gjenlyder fra min Sjæl som fra en Sangbund
Med nye, med aldrig tænkte Melodier.
— Du sagde før, at Lysets Kraft er hurtig,
At Alt, det naaer til, vinder ny Betydning,
Og at det tæt forener sig med Varmen —
Ei sandt, med Hjertets Varme? — o, jeg veed det!
Hvis Det, du kalder Lyset, ligger deri,
Da siger mig en Anelse, det vorder
Idag mig opladt. Men i Eet du feiler:
Med Øiet er det sikkert ei, man seer.
Herinde, nær ved Hjertet, ligger Synet.
Herinde hviler, som i glad Erindring,
En Efterklang af dette Lys, der traf mig,
Det Lys, jeg haaber nu at gaae imøde.

(Gaaer ind med Martha, der imidlertid
har nærmet sig.)

Kongen
(til Lægen, da han vil følge ind med).

Bent, Ebn Jahia! — Kan du fatte dette?
Hvo er den Fremmede, der er trængt ind
I hendes Hjertes Fred? Hvad skal jeg dømme

Om hendes lidenskabelige Tale?
Hvad mener du?

Ebn Jahia.

Det er ei let at dømme
Om Vendepunktet i et ungt Gemyt.
Jeg tilstaaer, dette krydser min Beregning.

Kongen.

Forklar dig —

Ebn Jahia.

Nu, ifald hun finder Hvile
I Tanken om den Fremmede — det synes,
At den behersker hende — da jeg tvivler,
Min Kunst vil lønnes med et gunstigt Udfald.
Den savner da sin Basis. Men maaskee
Her finder en Forvexling Sted af tvende
Fornødenheder, der tilsammen søge
Tilværelse, og med den samme Længsel.
I saa Fald har jeg Haab, men — kun et svagt.
(Gaaer ind).

Kongen.

Min Gud! hvo har da været her? Mon Bertrand
Ei veed derom —
(Almerik træder ind igjennem Løngangen.)
Min Almerik! du her?

Almerik.

Jeg bringer Brev til eder.

Kongen.

Brev? Fra Tristan?

(Bryder Brevet.)

Ja, Brevet er fra ham.

(Læser.)

Hvad seer jeg! — Hør!
Han bryder med mig . . . det Forlig, vi indgik,
Han ønsker hævet —

Almerik.

Bryder han Forliget?

Kongen
(læsende).

Forunderligt! Han tilstaaer, han har Uret,
Og giver derfor Sagen i min Vold;
Men — afslaaer en Forening med min Datter!

Almerik.

Den Overmodige!

Kongen.

Ak, Almerik!
Det er mit gamle Banbeld, der mig følger.
Jeg frygter for, det er et daarligt Varsel
For denne Times Udfald. Hiin Formæling,
Hvorpaa jeg byggede saa skjønne Drømme,

Letsindig var den knyttet til det Haab,
At min Iolanthe fik sit Syn igjen.
Det ene Haab er røvet mig; det andet
Kan om en føie Stund — dog nei! jeg vil ei
Vanære mig med Klager. Lad kun skee
Hvad over os et Forsyn har besluttet.
— Hvo bragte Brevet?

Almerik.

En af Jauffreds Folk.
Hos ham har Tristan Ophold, som han sagde.

Kongen.

Hos Jauffred? Nu, saa er maaskee der Udsigt —
Maaskee kan han — Men tys! jeg hører Tummel
Og Vaabenlarm — det kommer hist fra Gangen . . .

Almerik

(der nærmer sig Løngangen).

Man bryder ind med Magt —

Kongen.

Med Magt? o skjændigt!

Almerik.

Der er kun faa af vore Folk —

Kongen.

Drag Sværdet!
Ustraffet haaner Ingen Kong René.

———

Sjette Scene.

Kong René. Almerik. Tristan i glimrende Rustning med Følge. Siden Jauffred med Følge.

(I denne Scene udbreder sig Aftenrøden over Dalen og de fjerne Bjerge, og forbliver saaledes til Stykkets Slutning.)

Tristan.

Tilbage! Eders Mænd, der stod ved Bjerget,
Er' overvældede'. Giver Jer til Fange!

Kongen.

Forvovne! hvo er du, hvis frække Haand
Vanhelliger med Vaaben dette Sted?
Stands! hvis dig ikke ramme skal min Hævn!

Tristan.

Spar dine Ord! Jeg kjender ikke Frygt.
Vel troer jeg, dette Sted er undergivet
En ond, dæmonisk Magt. Men mig besjæler
En Magt, der trodser din. Er Luftens Aander
Med dig; er du en Magier, der stoler
Paa hemmelige Kræfters Hjælp, da viid:
Mit Sværd er viet af den hellige Fader,
Mit Skjærf baldyred' i Mariæ Kloster
I Avignon den fromme Priorinde,
Og denne Rustning dækker en Beslutning,
At staae mod dig som St. Georg mod Dragen.

Kongen.

Afsindige! hvad driver dig herind?

Tristan.

Svar mig! er du Behersker over Dalen?

Kongen.

Vel er jeg Hersker over denne Dal,
Og Noget meer end denne. Du, hvo er du?

(Jauffred træder ind med Følge.)

Jauffred.

Hvad seer jeg! Kong René! (knæler) Min ædle Konge!

Tristan
(afsides).

Ha! Kong René!

Kongen.

Du, Jauffred, du i Ledtog
Med En, der bryder Kongens Fred?

Jauffred.

Tilgiv mig!
Han iilte mig forud — jeg kom for seent.

Kongen
(til Tristan).

Saa svar mig, hvo er du?

Tristan.

Mit Navn er Tristan
Af Vaudemont, et Navn I sagtens kjender.

Kongen.
Hvad? Tristan? (Til Jauffred) Er det Sandhed?

Jauffred.
Det er Sandhed.

Kongen
(bukkende sig om).
Og det er eder, der har været her
Engang idag?

Tristan.
Ja, det er mig, min Konge!
Mig bragte Hændelsen herhid, ei Frækhed.
Jeg aned' ei, at I var Stedets Herre.

Kongen.
Og nu, hvad bringer eder hid paany?

Tristan.
I veed det.

Kongen.
Nei, jeg veed det ikke. Tael!

Tristan.
I skuffer mig; thi denne Blomsterdal,
Vidunderlig i Alting, indeslutter,
Og som sit bedste Underværk, en Skjønhed,
Der ikke kan besynges, hende værdigt,
Af alle Troubadourer i Provence.

Kongen.

Og denne Skjønhed? Bliv kun ved.

Tristan.

Har gjort

Et Indtryk paa mig, som jeg ikke længer

Er mægtig over.

Kongen.

Veed I, hvo hun er?

Tristan.

Nei, men den høie Byrd og medfødt Adel

Afpræget er i hendes Ord og Aasyn.

Kongen.

Og I har ikke mærket, at imedens

Naturen hende gunstig var i Alt,

Hun lider af et Savn —

Tristan.

Ak, hun er blind!

Men er der ikke tændt i hendes Sjæl

Et Lys, der overstraaler det, hun mangler?

Kongen.

I veed, at hun er blind, og ligefuldt —?

Tristan.

Og ligefuldt jeg lægger ned med Glæde

For hendes Fod min gyldne Grevekrone.

Kongen.

Nu, ved det hellige Billed i Clairvaux!
I er det største Under her i Dalen.
I trænger ind til mig med væbnet Haand
For at erobre hvad der alt var eders,
Men hvad I overmodig har forskudt.

Tristan.

Hvordan, min Konge?

Kongen.

Viid, at denne Skjønhed,
Der har forlokket eder, er — min Datter.

Tristan.

Er eders Datter?

Kongen.

Ja, min unge Greve!
Den Samme, som I her i eders Brev
Erklærer, I paa ingen Viis kan ægte;
Den Samme, I har slig en Afsky for,
At det er nærved, I vil give Slip
Paa Lothringen, for blot at undflye hende;
Og endelig den Samme, I har platud
Fortryllet, saa jeg tvivler paa, den Arme
Kan give Slip paa eder.

Tristan.

O, min Konge!
Er dette Sandhed? Eders Ord berusе —

Kongen.

Som jeg har sagt.

Tristan.

Men af hvad Grund er hun —?

Kongen.

I denne Dal? Det skal I snart erfare.
I aner ei, Hr. Greve, I er kommen
I et mærkværdigt Øieblik. Iolanthe,
Mit elskte Barn, maaskee i denne Stund
Er overgivet til bestandigt Mørke,
Maaskee til Lysets Herlighed hun vaagner.

Tristan.

Hvad siger I, min Konge?

Kongen.

Netop nu
Har Ebn Jahia, Lægen fra Cordova,
Besluttet et Forsøg —

(Nærmer sig Huset.)

Men tys! jeg synes,
Der er uroligt inde. Lad os lytte!
Hun taler . . . Tristan! min Iolanthe taler!
O, er det Glædens eller Smertens Ord,
Der bringes over hendes fromme Læber?
— Der kommer Nogen —

Syvende Scene.

De Forrige. Bertrand. Siden Martha. Jolanthe og Ebn Jahia.

Kongen
(til Bertrand, der træder ud af Huset).

Skynd dig, Bertrand, siig mig,
Hvorledes gaaer det?

Bertrand
(forstyrret).

Ak, jeg veed det ikke.
Nu vaagned' hun, og Curen er nok endt.
Men jeg løb ud af Angest.

(Martha kommer hurtig ud.)

Martha.

Hun kan see!

Kongen.

Hvad, Martha! see —?

Tristan.

O, var det muligt!

Martha.

Stille!
Der kommer hun.

(Ebn Jahia træder først ud af Døren, førende Jolanthe ved Haanden, og giver de Andre et Vink, at de skulle trække sig tilbage. Disse udtrykke ved stumt Spil deres Deeltagelse i det nærmest Følgende.)

Jolanthe.

Hvor fører du mig hen?
O Gud! hvor er jeg? Hold paa mig — o hold mig!

Ebn Jahia.

Fat dig! mit Barn!

Jolanthe.

Nei, hold mig — o, staae stille!
Her har jeg aldrig været før . . . hvad skal jeg
Paa et saa fremmed Sted? . . . Hvad er det? — hold mig!
Det rykker mig saa nær . . . det gjør mig angst.

Ebn Jahia.

Jolanthe! fat dig! Heft dit Blik til Jorden,
Der hidtil var din kjærlige Veninde,
Og der endnu fortrolig hilser paa dig.
— Hvad her du seer, er Haven, du har pleiet.

Jolanthe.

Min Have? Ak, jeg kjender den jo ikke . . .
Der er forfærdelige Planter — vogt dig!
De synke ned paa os.

Ebn Jahia.

Vær uden Frygt!
Thi det er Daddelpalmerne, hvis Blade
Og Frugter er' dig velbekjendte.

Jolanthe.

Nei!

Jeg kan ei kjende dem —

(løfter Øinene iveiret)

Og denne Klarhed,

Der er i Alting om mig — denne Hvælving,
Der løfter sig derover — o hvor høit!
Hvad er det? Er det Gud? Er det hans Aande,
Som I har sagt mig fylder Verdens Bygning?

Ebn Jahia.

Hiin Klarhed, som du seer, er Lysets Klarhed.
Gud er i den, som han i Alting er.
Hiint dybe Blaa, der hvælver sig derover,
Er Himlen, og vi troe, at Gud har opslaaet
I Himlen sit Paulun. Knæl ned, mit Barn!
Hæv dine Hænder op til Himlens Hvælving,
Hæv dem til Gud og tilbed!

Jolanthe.

Ak, men lær mig

At bede, som jeg bør. Man har ei sagt mig,
Hvad jeg skal bede til den Gud, der hersker
I denne Verden.

Ebn Jahia.

Knæl, mit Barn, og siig:

Ufattelige Aand, der talte til mig,
Mens Natten hylled' ind mit Øie, lær mig

At søge dig i denne Verdens Straaler!
Lær mig at holde fast ved dig i Verden!

Iolanthe
(knælende).

„Ufattelige Aand, der talte til mig,
„Mens Natten hylled' ind mit Die, lær mig
„At søge dig i denne Verdens Straaler!
„Lær mig at holde fast ved dig i Verden!"
— Ja, han har hørt mig — jeg kan mærke det.
Han sender mig sin Fred og sin Forvisning.
Han er den Eneste, der taler til mig
Usynlig og fortrolig, som forhen.

Ebn Jahia.
Stat op, mit Barn, og vend dig om!

Iolanthe.
O, siig mig,
Hvo er' de høie Skikkelser derhenne?

Ebn Jahia.
Du kjender dem.

Iolanthe.
Ak, Intet kan jeg kjende.

Kongen
(nærmer sig i Bevægelse).
Kjend mig, Iolanthe! Kjend igjen din Fader!

Jolanthe
(ved hans Bryst).

Min Fader! — O, min Gud, du er min Fader!
Ja, jeg kan kjende dig, din Røst, dit Haandtryk.
Bliv her! Vær min Beskytter, vær min Fører!
Jeg er saa fremmed her i Lysets Verden.
Alt har de taget fra mig hvad jeg kjendte,
Alt hvad der var forhen din Datters Lykke.

Kongen.

Jeg har betænkt at give dig en Fører.

Jolanthe.

Hvem mener du?

Kongen
(pegende paa Tristan).
See! der er En, der venter.

Jolanthe.

Den Fremmede derhenne? Er det En
Af de Cheruber, I forhen har talt om?
Er dette Lysets Cherub, der er kommen?

Kongen.

Du kjender ham. Nys har du talt med ham.

Jolanthe.

Med ham? med ham?
(Holder Hænderne for Øinene.)

O, Fader, jeg forstaaer dig.
I denne høie Skikkelse maa boe
Hiin Stemme, jeg har hørt, den stærke, milde,
Den eneste, der gives i Naturen.

(Til Tristan, der nærmer sig).

O, tael! Siig blot et Ord af dem, du talte!

Tristan.

Min unge, skjønne Dame!

Jolanthe.

Hør! o hør kun!
Med disse Ord fandt Lysets første Straaler
En Vei til mig, og disse søde Ord
Har tæt foreent sig med mit Hjertes Varme.

Tristan

(trykker hende til sit Bryst).

Jolanthe! Herlige!

Kongen

(holder Hænderne over dem).

Velsigne eder
Den Gud, hvis Underværker vi beundre!

Anmærkning.

Den historiske Grund, hvorpaa dette Drama hviler, indskrænker sig til, at Kong René, Greve af Provence, efter langvarige Stridigheder med Grev Anton af Vaudemont angaaende Hertugdømmet Lothringen, fik ved Hjælp af Hertugen af Burgund et Forlig istand, efter hvilket hans Datter Jolanthe skulde ægte en Søn af Grev Anton af Vaudemont. Dette Ægteskab blev senere fuldbyrdet, og en Søn af Jolanthe blev Stamfader for de følgende Hertuger af Lothringen. Men saa Meget Historien har berettet om Renés ene Datter, Margrethe af Anjou, den engelske Konge, Henrik den Sjettes Gemalinde, saa sparsomme ere Efterretningerne om Jolanthe. Naar en Forfatter i at afbenytte hende i et Drama overlod sig til en fri Phantasie, skete der da i det mindste intet stort Brud paa Historien derved.

Iøvrigt vil det letteligt indsees, at Handlingen i dette Drama er henlagt under Kong René og hans Omgivelser af reent poetiske Grunde. Enkelte Smaatræk, f. Ex. Kongens bekjendte Forkjærlighed for Havekunsten, vil den kyndige Læser snart bemærke som Bigrunde til denne Scenens Henlæggelse.

